

Vácrátóti anzix – a megsemmisült kígyósi kápolnáról

Immár állandónak tekinthető rovatunkban most izgalmas kirándulást tehetünk a Vácrátót határában fekvő Kígyós-pusztá történetébe. Feltehetően nem sokan tudnak az egykor itt állott kápolnáról, melynek kevés tárgyi emléke közül kiemelkedik a rátóti templomba került oltárkép. Kalauzunk ismét Volentics Gyula, szödi helytörténeti kutató, akinek ezúton is köszönjük az érdekes írást.

Nem nagy az egyházmegyében azoknak a templomoknak, kápolnáknak a száma, amelyek nem a török-korban, hanem a 20. században semmisültek meg. A közvetlen környezetből példaként megemlíthető a szűkké vált püspökszilágyi templom lebontása (1914), vagy a második világháború után megsemmisült, a sződrákosi kúria mellett álló Dr. Floch családi kápolna.

Ha címben szereplő kápolna pontos helyét szeretnénk meghatározni az bizonyos, hogy a kígyó alakú, vulkanikus csörög-vácdukai hegyvonulat Csörögtől keletre eső szakaszán állt. A jelenlegi vácrátóti vasútállomással szemben lévő Kí-

gyós-pusztá (a népnyelvben Kíósi-, Kijósi szőlők) fölött állt az 1960-es években megsemmisült kicsiny kápolna. E pusztá korábban Sződhöz tartozó filia volt, de Vácrátót 1922-es kiválásával a rátóti egyházközség részegyházává lett. E pusztának 1844-ben három lakosa volt, a legtöbben a kiegyezés évében lakták, szám szerint tizenhárom, de lélekszáma 1901-re újból öt alá csökkent.

A Szent Kereszt tiszteletére szentelt kápolna építéstörténete rendhagyó. Nem kegyúri (földbirtokosi, püspöki) elhatározásra emeltetett, hanem a kápolna helyén egy köcsög aranyat találó szegény szőlőműves váci püspöki juhász, név szerint Majsai János épített-

te a szőlőhegyen dolgozó keresztény társai számára 1820-ban.

A kápolna helyén már korábban is egy feszület és harangláb állt. Talán ez a lábon álló 74 kg súlyú harang lehetett az, ami a kápolna megsemmisülése után a szödi katolikus templom tornyába került. Felirata a következő: *Az Isten dicsőségére öntetett a csörögi hegy gazdaság által Keresztelő Sz. János tiszteletére első augusztusban 1846 év Bajér Josef, Acsay Josef, Krakovitcer János közbejárásában Budán öntötte Herqui Josef.* Arról, hogy valójában kik ennek a harangnak a készítői levéltári kutatás alapján eddig nem derült fény.

A homlokzat elé épített tornyú, copf stílusú kápolna szabadon álló, egyhajós volt. Felszerelése közé tartozott egy oltár, padok, gyóntatószék, szószék, és egy orgona. Díszítésként négy kisebb kép és három olajfestmény (köztük az oltárkép) díszítette falait. A kápolna karbantartását a földesúr és a csörögi szőlőket birtokló váciak vállalták. *Tragor Ignác, Vác történetírója 1923-ban külön is megemlíti Kígyós-pusztát, amikor azt írja: a váciak szőlői nagyrészt a szomszédos határokon voltak (pl. Csörög és Kijós).* A kápolna 1909-ben már felújításra szorult, azonban *Krchnák szödi plébános* keresetét Dr. Forgó Kálmán, az egyházmegye ügyésze azal utasította el, hogy az 1828-as püspöki egyházlátogatás idején még nem létezett a kápolna, tehát sem a község, sem a kegyúr nem kötelezhető annak fenntartására. A kis kápolna a második világháború során megsérült, helyreállítása nem történt meg, és mivel igazi gazdája sem

A kápolna hagymasisakos tornya (1960 körül)

volt, magára hagyottan pusztult. Az 1950-es években a műemléki topográfiahoz végzett bejárás során már rossz állapotban volt. Egyes adatközlők szerint még 1962-ben is állt a tornya és homlokzata, de tetőzete ekkor már hiányzott. A környékbeli lakosság a hasznosítható építőanyagot széthordta, ezért mára csak az alapjából maradt pár kő. A kápolna belső terét díszítő képek közül a nagyméretű oltárkép – amely vélhetőleg a kincset megtaláló juhászt és családját ábrázolja –, jelenleg a vácrátóti templomban, a karzat alatt látható. Az ismeretlen festő művén a keresztre feszített Jézus mellett baloldalon, pásztorbotot és rózsafüzért tartó, a vélhetően a kincset megtaláló juhász áll, mögötte juhok vannak, a háttér hegyvidék szőlőtőkékkel. A kereszt jobb oldalán három feketeruhás térdeplő férfi látható (talán ők öntették a csörögi hegygazdaság ma is meglévő, fent említett harangját?). A kereszt talapzatán az 1820. év szám van. A kép bal alsó sarkában M jelzés látható.

Dr. Varga Lajos váci segédpüspök, egyháztörténész szerint e régi oltárkép az egyházmegye egyik legérdekesebb fogadalmi képe.

Volentics Gyula

A régi kápolna oltárképe ma a rátóti templomban található

